

**ประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวและความเชื่อมั่น
ของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการ ตำบลคำพระ
อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ**

**The Effectiveness of the Integrated Agricultural Settlement Project
for Rice and Farmer Trust toward Project Management
in Khumpra, Hua Taphan, Amnat Charoen**

สมเจตน์ บัวดี / Somjet Buatip

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Kasetsart University, Thailand

E-mail: somjet.polsci31@gmail.com

เชียวชาญ อาศุวัฒน์กุล / Chiocham Arsuwattanakul

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Kasetsart University, Thailand

E-mail: fsoccca@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ และระดับความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและหน่วยงานบูรณาการ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตร บูรณาการข้าวและความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตัวอย่างคือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ระหว่างปี พ.ศ.2555-2558 จำนวน 187 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและสัดส่วน และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบขั้นตอน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว อยู่ในระดับสูง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) การฝึกอบรม การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน ความคาดหวังของเกษตรกร และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยเป็นตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 65.5 2) ประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ประสิทธิผลโครงการ, ความเชื่อมั่นของเกษตรกร, โครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the effectiveness of the Integrated Agricultural Settlement Project for Rice and Farmer Trust toward project management in Khumpra, Hua Taphan, Amnat Charoen 2) to study factors influencing the effectiveness of this project and 3) to study the relationship between the effectiveness of the project and farmer trust toward project management. Sample size composed of 187 persons selected from farmers in this project. Data were collected by questionnaires and analyzed by statistical software. Statistical tools used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, stepwise multiple regression analysis and Pearson's product moment correlation coefficient at the .05 level of significance. The results of the research found that the effectiveness of the project was at the moderate level while farmer trust toward this project management were at the high level. Hypothesis testing revealed that factor influencing the effectiveness of the project were training program, budgetary and infrastructure support, farmer expectation and farmer participation in this project were at the .05 level of significance. Moreover effectiveness of the project was associated with farmer trust toward project management were at the .05 level of significance.

Keywords: Project Effectiveness, Farmer Trust, Integrated Agricultural Settlement Project for Rice

บทนำ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีการปฏิบัติงานพัฒนาการเกษตรและทรัพยากรการผลิต โดยเฉพาะบทบาทด้านการจัดที่ดินแก่เกษตรกรที่ไม่ที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินให้สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืน ในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรไทยประสบปัญหาในการเกษตร ทั้งในด้านการผลิตและการตลาด โดยเฉพาะข้าวซึ่งถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ ในช่วงที่ผ่านมาพบว่าการผลิตข้าวของเกษตรกรไทยยังได้รับผลผลิตค่อนข้างต่ำ (ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ของไทยในปีเพาะปลูก 2553/54 ได้เพียงไร่ละ 441 กิโลกรัมซึ่งยังจัดว่าต่ำมาก เมื่อเทียบกับผลผลิตเฉลี่ยข้าวของโลกในปีเพาะปลูก 2553/54 ไร่ละ 688 กิโลกรัม) เนื่องจากพื้นที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูกโดยพื้นที่กว่าร้อยละ 70 อยู่ในเขตน้ำฝน ไม่มีระบบน้ำชลประทานโดยเฉพาะพื้นที่เพาะปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสภาพดินส่วนใหญ่มีความเสื่อมโทรม รวมทั้งขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่อ ไร่สูง (กรมการข้าว, 2555) จึงส่งผลให้ชาวนามีต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง สำหรับพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นพื้นที่ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักหลายสายพันธุ์ ทั้งข้าวพันธุ์พื้นเมือง เช่น พันธุ์สันป่าตอง มะลิแดง ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวดำ เพื่อการบริโภคในครัวเรือน และพันธุ์ส่งเสริมจากหน่วยงานราชการเพื่อจำหน่าย เช่น ข้าวหอมมะลิพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 ซึ่งมีราคาดีและเป็นที่ต้องการของตลาด ต่อมาประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมากและขาดทักษะการจัดการผลผลิตที่ดีจึงทำให้ได้รับผลผลิตข้าวต่ำ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญ, 2556) ต่อมาในปี 2555 ส.ป.ก. จึงได้ศึกษาความพร้อมในระดับพื้นที่และพิจารณาสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรในรูปแบบการพัฒนารายพื้นที่ (Area-based) ในพื้นที่ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 3 หมู่บ้าน (บ้านกุดชวย บ้านคำพระ และบ้านโนนหนามแท่ง) บนเนื้อที่ประมาณ 4,000 ไร่ มีเกษตรกรในโครงการรวม 350 ราย ภายใต้โครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบริหารโครงการภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปของหน่วยงานบูรณาการ ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจ

การเกษตร (สศก.) ได้ตรวจติดตามผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2556 พบว่า โครงการมีการสนับสนุนเกษตรกรในโครงการด้านต่างๆ ตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) อย่างไรก็ตาม โครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญยังไม่ได้มีการประเมินระดับของประสิทธิผลของโครงการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการในด้านต่างๆ รวมทั้งการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับประสิทธิผลของโครงการดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าวควรปรับปรุงและพัฒนาต่อไปในทิศทางใด ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในระหว่างปี พ.ศ.2555-2558 ในพื้นที่โครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ รวมทั้งความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการ โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและหน่วยงานบูรณาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ และระดับความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและหน่วยงานบูรณาการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวตำบล คำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ และความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวตำบล คำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและหน่วยงานบูรณาการ

วิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่เข้าร่วมโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ระหว่างปี พ.ศ.2555-2558 จำนวน 350 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ เกษตรกรในโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในพื้นที่บ้านกุดซวย บ้านคำพระ และบ้านโนนหนามแท่ง ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่เข้าร่วมโครงการระหว่างปี พ.ศ.2555-2558 จำนวน 187 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ในการกำหนดขนาดของตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ แบ่งออกเป็น 8 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ส่วนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ส่วนที่ 4 ความคาดหวังของเกษตรกร ส่วนที่ 5 การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนที่ 6 การฝึกอบรม ส่วนที่ 7 ประสิทธิผลของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ และส่วนที่ 8 ความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าวตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและหน่วยงานบูรณาการ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การหาความตรง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อดำเนินการหาความเชื่อมั่นต่อไป
2. การหาความเชื่อมั่น โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงไปทำการทดสอบ (Try-out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มที่วิจัย จำนวน 30 ชุด คือ เกษตรกรในโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลโพรงอากาศ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ซึ่งมีใช่เป็นตัวอย่าง จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ Cronbach's alpha (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับเท่ากับ .96

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) 4) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ครั้งนี้ไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 187 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 36.9 และผู้ตอบแบบสอบถามมีขนาดที่ดินระหว่าง 11-20 ไร่ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาได้แก่ขนาดที่ดินตั้งแต่ 21 ไร่ขึ้นไป จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ส่วนระยะเวลาการถือครองที่ดินของตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-15 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมาได้แก่ระยะเวลาการถือครองที่ดินระหว่าง 16-30 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการของตัวอย่าง พบว่าปีที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าร่วมโครงการมากที่สุดได้แก่ ปี พ.ศ.2555 จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาได้แก่ พ.ศ.2557 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 และปี พ.ศ.2558 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2 และตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่มจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 ที่เหลือเป็นคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 เมื่อพิจารณาข้อมูลด้านระบบการผลิตพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามปลูกทั้งข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และข้าวพันธุ์ กข 6 จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 63.1 รองลงมาได้แก่ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 อย่างเดียว จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 27 สำหรับรูปแบบการเก็บรักษาข้าว ตัวอย่างส่วนใหญ่ขายข้าวเปลือกส่วนหนึ่งและเก็บไว้ทำเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 67.38 และขายข้าวเปลือกส่วนหนึ่งและเก็บไว้บริโภค จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.58

สำหรับข้อมูลด้านการจำหน่ายข้าวพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่จำหน่ายข้าวในรูปของข้าวเปลือก จำนวน 147 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.60 รองลงมาได้แก่ จำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าว 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 และจำหน่ายทั้งข้าวเปลือกและเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 สำหรับตลาดผู้รับซื้อ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำหน่ายข้าวเปลือกแก่โรงสีข้าวในชุมชน จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 58.82 รองลงมาได้แก่ บริษัท บางชื่อโรงสีไฟฟ้าเจียมังจำกัด จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 18.18

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย

ตัวแปร	$\bar{x}$	ระดับความคิดเห็น
การมีส่วนร่วมของเกษตรกร	2.22	ปานกลาง
ด้านการวางแผนและตัดสินใจ	2.21	ปานกลาง
ด้านการดำเนินกิจกรรม	2.27	ปานกลาง
ด้านการได้รับผลประโยชน์	2.17	ปานกลาง
ด้านการประเมินผล	2.18	ปานกลาง
ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการ	.97	มาก
ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ	.98	มาก
ด้านการดำเนินงาน	.97	มาก
ความคาดหวังของเกษตรกร	2.49	มาก
ด้านการลดต้นทุนที่เป็นเงินสด	2.33	ปานกลาง
ด้านการได้รับผลผลิตข้าวเพิ่มมากขึ้น	2.51	มาก
ด้านการได้รับผลผลิตข้าวคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของตลาด	2.60	มาก
ด้านการมีตลาดรับซื้อเพิ่มมากขึ้น	2.49	มาก
ด้านการจำหน่ายข้าวในราคาที่สูงขึ้น	2.48	มาก
ด้านการมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวเพิ่มมากขึ้น	2.54	มาก
การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน	2.04	ปานกลาง
ด้านความเพียงพอของงบประมาณ	1.93	ปานกลาง
ด้านความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร	2.45	มาก
ด้านความเพียงพอของโครงสร้างพื้นฐาน	1.76	ปานกลาง
ด้านความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร	2.17	ปานกลาง
ด้านการฝึกอบรม	2.42	มาก
ความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร	2.41	มาก
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	2.43	มาก

การมีส่วนร่วมของเกษตรกร

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีส่วนร่วมในโครงการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.22$) โดยมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรมมากที่สุด ($\bar{x} = 2.27$) และมีส่วนร่วมด้านการได้รับประโยชน์น้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.04$)

ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความรู้เกี่ยวกับโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = .97$) โดยมีความรู้ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการมากที่สุด ($\bar{x} = .98$) รองลงมาได้แก่ความรู้ด้านการดำเนินงานของโครงการ ($\bar{x} = .97$)

ความคาดหวังของเกษตรกร

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคาดหวังต่อผลตอบแทนที่จะได้รับในโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.49$) โดยมีความคาดหวังด้านการได้รับผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพดี เป็นที่ยอมรับของตลาดมากที่สุด ($\bar{x} = 2.60$) รองลงมาอันดับ 2

ได้แก่ความคาดหวังด้านการมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวเพิ่มมากขึ้น ($\bar{x} = 2.54$) โดยมีความคาดหวังด้านการลดต้นทุนที่เป็น เงินสดน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.33$)

การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อการสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.04$) สำหรับด้านการสนับสนุนงบประมาณ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า การสนับสนุนงบประมาณ มีความเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.93$) และมีความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.45$) ส่วนการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า การการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน มีความเพียงพอต่อความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.76$) และมีความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ($\bar{x} = 2.17$) อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

การฝึกอบรม

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.42$) โดยมีความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมว่าสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.41$) เช่นเดียวกับความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมว่า มีความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในระดับมาก ($\bar{x} = 4.3$)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการและความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการ เป็นรายด้าน

ตัวแปร	$\bar{x}$	ระดับความคิดเห็น
ประสิทธิผลของโครงการ	2.32	ปานกลาง
ด้านการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวคุณภาพดี	2.47	มาก
ด้านการเพิ่มศักยภาพทางการตลาด	2.26	ปานกลาง
ด้านการเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตของเกษตรกร	2.26	ปานกลาง
ความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการ	2.72	มาก
ด้านความมีประสิทธิภาพ	2.70	มาก
ด้านความรับผิดชอบ	2.78	มาก
ด้านความโปร่งใส	2.77	มาก
ด้านประสิทธิผลและผลกระทบ	2.70	มาก

ประสิทธิผลของโครงการนิตการเกษตรบูรณาการข้าวตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโครงการนิตการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอ หัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.32$) โดยมีประสิทธิผลด้านการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวคุณภาพดีมากที่สุด ($\bar{x} = 2.42$) รองลงมาได้แก่ ประสิทธิผลด้านการเพิ่มศักยภาพทางการตลาด ($\bar{x} = 2.26$) และประสิทธิผลด้านการเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตของเกษตรกร ($\bar{x} = 2.26$)

ความเชื่อมั่นของเกษตรกรต่อการจัดการโครงการนิตการเกษตรบูรณาการข้าวตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและหน่วยงานบูรณาการ

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นต่อการจัดการโครงการนิตการเกษตรบูรณาการข้าวของ ส.ป.ก. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.72$) โดยมีความเชื่อมั่นด้านความรับผิดชอบมากที่สุด ($\bar{x} = 2.78$) และผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นด้านประสิทธิผลและผลกระทบในระดับมาก ($\bar{x} = 2.70$) และมีความเชื่อมั่นด้านความมีประสิทธิภาพในระดับมาก ($\bar{x} = 2.70$) เช่นกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ความคาดหวังของเกษตรกร การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน การฝึกอบรม มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพานจังหวัดอำนาจเจริญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของโครงการได้ร้อยละ 66.5

สมมุติฐานที่ 2 ประสิทธิผลของโครงการการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2

อภิปรายผล

ผลการทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลประสิทธิผลของโครงการการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ มี 4 ตัวแปร เรียงตามลำดับจากตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้ การฝึกอบรม การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน ความคาดหวังของเกษตรกร และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร สามารถอภิปรายผลดังนี้

การฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ.574 ($R^2 = .574$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชีรยุทธ จิตต์หมั่น (2547) เกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเยรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า การส่งเสริมการฝึกอบรมของโครงการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอเยรัง จังหวัดปัตตานี

การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสามารถรวมอธิบายระดับประสิทธิผลของโครงการการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว เพิ่มขึ้นได้ร้อยละ 5.7 ($R^2 \text{ change} = .057$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ นิตย จันทวี (2545) เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ และ ชีรยุทธ จิตต์หมั่น (2547) ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิผลของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเยรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของ Wijayawattana (2002) ซึ่งอธิบายว่าโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน (Rural Infrastructure) มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชน กล่าวคือ ชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่เหมาะสม จะทำให้เกษตรกรสามารถพัฒนาการผลิตเพื่อให้ได้รับผลผลิตทางการเกษตรในระดับที่สูงขึ้น

ความคาดหวังของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของเกษตรกร มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสามารถรวมอธิบายระดับประสิทธิผลของโครงการการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว เพิ่มขึ้นได้ร้อยละ 2.7 ($R^2 \text{ change} = .027$) โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตย จันทวี (2545) เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ความคาดหวังเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของโครงการ

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานและสามารถรวมอธิบายระดับประสิทธิผลของโครงการการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว เพิ่มขึ้นได้ร้อยละ 0.8 ($R^2 \text{ change} = .008$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลำแพน ชนกสิกรรม (2545) เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ

ผลการทดสอบสมมุติฐานที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Choi และ Kim (2012) เกี่ยวกับการศึกษาความเชื่อมั่นสาธารณะต่อรัฐบาล (An Exploratory Model of Antecedent and Consequence of Public Trust in Government) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นสาธารณะที่มีต่อภาครัฐ ประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยจากภาครัฐ (Government Factor) ได้แก่ ความสามารถ (Competency) ความรับผิดชอบ (Responsiveness) ความโปร่งใส (Consistency and Transparency) นโยบายของราชการ (Bureaucratic Policy) และจริยธรรม (Ethics) และปัจจัยจากสภาพแวดล้อม ได้แก่ อุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) ทุนทางสังคม (Social Capital) และอิทธิพลจากสื่อ (Media Influence) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยจากภาครัฐซึ่งได้แก่ความสามารถ หรือ ประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของโครงการและความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการฝึกอบรม ส.ป.ก. และหน่วยงานบูรณาการ ควรกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีทางเลือกเพิ่มเติมในการจำหน่ายข้าวและเพิ่มทักษะในการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าว เช่น การจัดการผลผลิต การแปรรูปข้าว โดย
2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน โครงการควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านแหล่งน้ำให้ครอบคลุมทุกพื้นที่มากขึ้น รวมทั้งการจัดการชุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติเพื่อรองรับน้ำฝนในฤดูฝน และสำรวจความต้องการของเกษตรกรด้านสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เพิ่มเติม โดยพิจารณาจากกำลังการผลิตและแผนการตลาดข้าวของเกษตรกรด้วย เพื่อให้สามารถกำหนดคุณลักษณะของโครงสร้างพื้นฐานและปริมาณที่จะสนับสนุนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการผลิตและเกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์อย่างเพียงพอมากขึ้น
3. ปัจจัยด้านความคาดหวังของเกษตรกร ส.ป.ก. และหน่วยงานบูรณาการ ควรสำรวจความคาดหวังและความต้องการของเกษตรกรในโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ในการพัฒนาด้านต่างๆ ในโครงการ ผ่านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นระดับหมู่บ้าน เพื่อนำมากำหนดแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงานให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในโครงการ
4. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ส.ป.ก. และหน่วยงานบูรณาการ ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนากลุ่มของตนเอง เพื่อร่วมกันวางแผนการผลิต การจำหน่าย การจัดการผลผลิตและการจัดการการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการสนับสนุนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน และการจัดการกลุ่มเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับผลตอบแทนอย่างเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการติดตามและประเมินผลโดยกลุ่มเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการสะท้อนกลับข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านประชากร ควรศึกษาเกษตรกรในโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการในพื้นที่อื่นซึ่งมีรูปแบบการผลิตแตกต่างกัน เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย และปาล์มน้ำมันเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ครอบคลุมทุกกิจกรรมการผลิต และเกิดการทดสอบสมมุติฐานอย่างกว้างขวางมากขึ้น

2. ด้านเทคนิคการวิจัย ควรศึกษาประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อศึกษาประเด็นเชิงสังคมมากขึ้น เช่น ความยั่งยืนในการผลิต การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต ความเข้มแข็งของกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ด้านตัวแปร จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า 4 ปัจจัยได้แก่ การฝึกอบรม การสนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน ความคาดหวังของเกษตรกรต่อโครงการ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ที่มีผลและพยากรณ์ประสิทธิผลของโครงการ นิคมการเกษตรบูรณาการข้าวตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ถึงร้อยละ 66.5 ดังนั้นยังเหลือปัจจัยอื่นๆประมาณร้อยละ 33.5 ที่ยังไม่ได้อธิบาย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาตัวแปรอิสระด้านอื่นๆเพิ่มเติม เช่น การยอมรับรูปแบบการพัฒนาของเกษตรกร รูปแบบการบูรณาการการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่โครงการ และตัวแปรตามอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น คุณภาพชีวิตของเกษตรกร เพื่อให้ผลการวิจัยสอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว. 2555. **เส้นทางสู่อนาคตข้าวไทย**. กรุงเทพฯ: กรมการข้าว
- เชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล. 2556. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐ จากแนวทางการศึกษาเชิงการเมืองถึงเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- ธีรยุทธ จิตต์หมั่น. 2547. **ประสิทธิผลของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระสัง จังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตย จันทวี. 2545. **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลำแพน ชนกลีกรม. 2545. **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญ. 2556. **ข้อมูลการดำเนินงานโครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว ตำบลคำพระ อำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ปีงบประมาณ 2556**.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2556. **โครงการนิคมการเกษตรแบบบูรณาการ ผลการดำเนินงาน ปี 2556 แผนปฏิบัติงานปี 2557**.

อัมมาร สยามวาลา และ วิโรจน์ ณ ระนอง. 2533. **ประมวลความรู้เรื่องข้าว**. กรุงเทพฯ.

Choi, S. O. and S. Kim. 2012. **An Exploratory Model of Antecedents and Consequence of Public Trust in Government** Presented at the International Institute of Administrative Sciences). December 11, 2012. South Korea: Seoul National University.

Wijayaratna, C. M. "Social Capital and Rural Infrastructure-Strengthening the Active Participation of Local People". **Infrastructure for Community Development**. Japan: Asian Productivity Organization, 56-83.